

RUMYANA GEORGIEVA

BULHAŘI V ČECHÁCH – KULTURNÍ CHARAKTERISTIKY, IMIGRAČNÍ PROCES A SPOLEČENSKÁ INTEGRACE V SOUČASNÉ DOBĚ

Praha, Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2013,

177 s. ISBN 8087398165, 9788087398166.

Bulharistická problematika v České republice, tedy diskurs české bulharistiky, má tři základní dimenze zájmu: 1) o Bulharsko takřikajíc jako takové, přičemž specifickou součástí této badatelské oblasti, existující ovšem v poloze samostatné diskuse, je pak zájem 2) o Čechy v Bulharsku. Poslední, ovšem nedílnou složkou dané tematiky je pak „inverzní“ zájem 3) o Bulhary v České republice. Mezi uvedenými třemi zájmovými oblastmi dominuje, a to přinejmenším od dob Konstantina Jirečka a jeho *Dějiny národa Bulharského*, oblast první, jejímž předmětem je samotné Bulharsko, jeho lid, dějiny, jazyk a kultura. Tuto dominanci přitom daná linie české bulharistiky potvrdila i po změně režimu v roce 1989, kdy se již v roce 2000 staly její výkladní skříní *Dějiny Bulharska* Jana Rychlíka a kol. (druhé vydání 2002), které zároveň stvrdily vůdčí roli historiků v příslušné oblasti. Ačkoli syntetické a komplexní dílo typu Rychlíkových *Dějiny* tato badatelská linie postrádá, představuje studium českého působení na bulharské půdě stabilní předmět studia české bulharistiky. Oproti zájmu směřujícímu na samotné Bulharsko ovšem v této oblasti jednak historikům zdatně sekundují etnologové (v poslední době pak zejména výzkumy jedné české vesnice v Bulharsku — Vojvodova) a jednak mají na daném poli čeští autoři zdatné partnery ve svých bulharských koležích (V. Penčev, V. Todorov, M. Mladenova, Ja. Milušev a řada dalších). Nedílnou součástí publikačních aktivit tak zde představují překlady jejich prací (z nich pak je patrně nejvýraznějším počinem poslední doby vydání práce V. Penčeva *Po serpentínách sebepoznání a poznání toho druhého /Češi a Slováci v Bulharsku, Bulhaři v České republice/* v roce 2012). Ve srovnání s předchozími dvěma byl do nedávné doby diskurs o Bulharech v České republice na české straně rozvinutý patrně nejméně. Výrazem příslušného zájmu byla jen hrstka samostatných studií, případně kapitol, z nichž mnohé byly navíc vydány péčí bulharských bohemistů (např. v publikaci *Čechi v Bulharsku i bulharské Čechy*, Šumen 1998). Výjimku představovala pouze monografická práce autorského kolektivu „Pobratim“ (Urban — Moravcová — Michajlova — Penčev — Svetoslavov /Todorov/) *Bulgari po češkite zemi* (Sofija 1994), která ovšem vyšla rovněž ve spolupráci s bulharskou stranou, navíc pouze bulharsky. Česko-bulharská spolupráce byla tedy v daném ohledu výrazně vychýlená ve prospěch bulharské strany, resp. na straně české absentovaly příslušné publikační výstupy (jak tomu bylo například na sousedním Slovensku, kde má práce *Bulgari v Slovensku* /Sofija 2005/ svůj doplňující protějšek — a *vice versa* — v publikaci *Bulhari na Slovensku* /Bratislava 2005/).

Uvedenou situaci výrazně mění vydání publikace *Bulhaři v Čechách — kulturní charakteristiky, imigrační proces a společenská integrace v současné době* Rumyany Georgievoy (Praha 2013) — prvním popřevratovém díle, zabývajícím se systematickým způsobem bulharskou přítomností v České republice. Vzhledem k tomu, co jsme uvedli výše, lze pak považovat za symptomatické, že ačkoli se jedná o dílo na české straně, sepsala jej v České republice žijící a česky píšící Bulharka.

Prací, jako je publikace Romyany Georgievoy je u nás málo. Hlavním tématem díla jsou Bulhaři v Čechách, přičemž její autorka sama je jednou z nich. Nejedná se však o „obrázky ze života Bulharů v Čechách“, ani o knihu memoárově-biografickou, jde o prvotřídní vědeckou publikaci, která — ač psána Bulharkou o Bulharech — říká právě díky autorčině nezastupitelné perspektivě také cosi podstatného také o nás a především o naší, resp. o naší *společné* zemi.

Co se týče skladby, resp. povahy díla, představuje práce R. Georgievoy text mnohovrstevnatý, který by mohl sloužit jako zdařilý příklad Bachtinovské polyvokality. Na stránkách své práce střídá autorka perspektivy, stejně jako metody. Od výrazně teoreticky laděných partií zaměřených na projasnění konceptuálního podloží a terminologického aparátu přechází R. Georgieva ke stručné rekapitulaci dějin bulharské přítomnosti u nás a k nástinu proměn české legislativy a migrační politiky, aby záhy prezentovala výsledky vlastního empirického výzkumu. Jednotlivé sekce textu však nikterak netvoří do sebe uzavřené autonomní celky, naopak — výsledky získané v jedné části jsou zúročeny v části následující, takže celek tvoří sice polyfonní, ale vzájemně provázané a harmonicky znějící dílo. Nutno však doplnit, že uvedená náročná stavba práce vyžaduje od čtenáře aktivní spoluúčast, má-li dojít k aktivaci všech potenciálů textu. Jinak řečeno — práce R. Georgievoy rozhodně není odpočinkovou četbou, vložené úsilí a čas se ovšem čtenáři vrátí takřikajíc i s úrokem.

Po věcné stránce se recenzovaná publikace dotýká ve značně širokém záběru celé řady aktuálních témat, jako je otázka identity, problematika migrací či otázka akulturace a asimilace minoritních skupin. Ve všech případech přitom práce R. Georgievoy představuje příspěvek jak na poli teoretickém, kdy autorka danou tematiku rozebírá v její konceptuálně-terminologické poloze (nejvíce tak v případě konceptu identity, resp. sebepojetí), tak ovšem i v rovině aplikovaně-angažované, neboť veškerá diskutovaná témata jsou vždy vztažena ke konkrétní situaci Bulharů v ČR a jejich reálným, resp. praktickým aspiracím, potřebám, jakož i potížím. Právě posledně zmíněný rys práce, tedy skutečnost, že práce může pomoci při formulaci konkrétních státních politik, a to na řadě rovin státní (ale i neziskové) sféry, je oním navíc, co posuzovanou práci odlišuje od naprosté většiny obdobně zaměřených studií, jejichž přínos obvykle nepřesahuje sféru teoretické diskuse.

Zapomenout ovšem nelze ani na to, že předložené dílo přispívá k našemu poznání i na „prosté“ rovině historicko-etnografické. Tak či onak je předmětem práce empirická komunita Bulharů v ČR, a třebaže to není jejím hlavním cílem, obsahuje práce značné množství informací o této skupině, které vytvářejí korpus dat, hodnotný i sám o sobě. Jinými slovy — vzhledem k mnohovrstevnatosti textu lze přínos posuzované práce kontextualizovat rozmanitými způsoby, přičemž v každé příslušné perspektivě, resp. ve všech odpovídajících souvislostech se jedná o dílo značného přínosu, počínaje prostě deskriptivní „etnografickou“ rovinou, až po teoretickou úroveň věnovanou diskusi užitých konceptů. Skutečnost, že všechny zahrnuté roviny na sebe vzájemně odkazují a dílčí výsledky tu jsou okamžitě využity onde, činí z předloženého textu sice náročnou, zato mimořádně přínosnou práci.